



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

ΙΙ29 Θεωρία της Ιστορίας

Ενότητα 4: Πληροφορία και ερμηνεία

Αντώνης Λιάκος

Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας

Η πληροφορία και η ερμηνεία της

1. Η φόρτιση του παρελθόντος.
2. Η υποκειμενικότητα του ιστορικού.
3. Η πρόσληψη της ιστορίας.
4. Η επίδραση της ιστορίας στην...ιστορία.
5. Η διαδικασία της αναπαράστασης.
6. Οι μορφές αναπαράστασης.



1. Η φόρτιση του παρελθόντος 1

- Το παρελθόν συχνά είναι διχαστικό. Μερικοί από τους διχασμούς αυτούς παρήλθαν, άλλοι διχασμοί όμως εξακολουθούν να μας επηρεάζουν. Είναι υπερβολικά απλό να πούμε ότι εμάς μας ενδιαφέρει τί έγινε και έπειτα θα κρίνουμε υπέρ ή κατά.
- Γιατί οι πληροφορίες δεν έρχονται γυμνές, αλλά ντυμένες με τις ερμηνείες τους. Το παρελθόν μας παραδίδεται μέσα από τις πηγές μαζί με τις ερμηνείες του.



1. Η φόρτιση του παρελθόντος 2

- Οι ερμηνείες πολλές φορές κρύβουν τα γεγονότα. Ο ιστορικός χρειάζεται να προσπαθεί να διακρίνει αυτό που συνέβη από τις ερμηνείες και τις αξιολογήσεις του.
- Οι ερμηνείες αποτελούν και αυτές πλευρές του γεγονότος.



Οι σημασίες

- Εκτός ή παράλληλα με τις ερμηνείες υπάρχουν και οι σημασίες.
- Γεγονότα χωρίς σημασίες δεν υπάρχουν, ή τουλάχιστον δεν απομνημονεύονται. Τα γεγονότα γεννιούνται μαζί με τις σημασίες τους οι οποίες είναι και μεταβαλλόμενες. Αναζητούμε τη σημασία του γεγονότος για τους συγχρόνους του, αλλά και για τους μεταγενεστέρους.
- Πολλές σημασίες ανάλογα με την οπτική. Σημασίες συλλογικές, σημασίες ατομικές.
- Σημασίες των γεγονότων σε σχέση με τα συμφραζόμενά τους, με τη συμβολή τους στην εξέλιξη του ιστορικού γίνεσθαι, και όχι υπερβατικά.
- Σημασίες και νόημα. Η διαφορά.



2. Η υποκειμενικότητα του ιστορικού

- Οι ιστορικοί πάντα εκθειάζουν την αντικειμενικότητα της ιστορικής γραφής, αλλά η ιστορία γράφεται από τους ιστορικούς και αυτοί αποτυπώνουν πάνω της, αναπόφευκτα, την υποκειμενικότητά τους. Σε ποιά εποχή ανήκουν, σε ποιά εθνότητα, σε ποιά κοινωνική τάξη, άνδρες ή γυναίκες, νέοι ή ηλικιωμένοι, ποιά η ευρύτερη κοσμοθεώρησή τους; Η υποκειμενικότητα συνδυάζει τις ατομικές διαθέσεις με τις συλλογικές τάσεις. Υποκειμενικότητα δεν σημαίνει μεροληπτικότητα.
- (Γνωσιοθεωρητικές προϋποθέσεις και υποκειμενικότητα. Το παράδειγμα της απόδοσης ενός μουσικού κομματιού από διαφορετικούς εκτελεστές).



3. Η πρόσληψη της ιστορίας 1

- Μηχανισμοί επικοινωνίας και πρόσληψης (εκπαίδευση, ΜΜΕ, καθημερινή επικοινωνία)
- Λαϊκές και λόγιες αντιλήψεις της ιστορίας. Η σχετικότητα τους.
- Ο ορίζοντας προσδοκιών και το υπόβαθρο προσληψιμότητας:
 - α) Το ενδιαφέρον. Ο βαθμός ενδιαφέροντος. Επαγγελματικό ή βιωματικό ενδιαφέρον; Οι ταυτότητες.
 - β) Οι γνώσεις. Βιωμένη εμπειρία και μνήμη. Η μαθημένη εμπειρία και η μετάδοση της μνήμης.



3. Η πρόσληψη της ιστορίας 2

- Η ιστορία μέσα από τη μάθηση. Η μάθηση της ιστορίας ως κατανάλωση και η συμμετοχή στις διαδικασίες της παραγωγής ιστορίας. Πολυμάθεια ή κατανόηση των μηχανισμών της ιστορίας;
- Ποιό είναι το κοινό της ιστορίας σε σχέση με το κοινό των άλλων επιστημών; Για ποιούς γράφουν οι ιστορικοί; Η έννοια του καλλιεργημένου κοινού και της δημόσιας σφαίρας.



4. Η επίδραση της ιστορίας στην...ιστορία.

- Πώς συμβάλλει η αντίληψη και οι γνώσεις της ιστορίας στην καθημερινή διαμόρφωση και στις αποφάσεις που προσδιορίζουν την ιστορία. Ο ρόλος της ιστορίας στη διαμόρφωση του έθνους. Το βάρος της ιστορίας στις σχέσεις ανάμεσα στα έθνη αλλά και στο εσωτερικό τους. Χρήσεις και καταχρήσεις του παρελθόντος. Η ιδεολογική χρήση της ιστορίας. Η επιστροφή στην αρχή του κύκλου της ιστορικής δραστηριότητας.



5. Η διαδικασία της αναπαράστασης

- Ποιά μορφή παίρνει η αναπαράσταση και ποιές παράμετροι την επηρεάζουν;

α) Η αναπαράσταση ανάλογα με την εποχή και το μέσο: από το χρονικό (χρονική εγγραφή των γεγονότων) στην αφήγηση (με βάση κεντρικούς μύθους), αλλά η σημαντικότερη είναι μέσω του γραπτού κειμένου.

β) Γραπτό κείμενο σημαίνει γλώσσα, και επομένως περιορισμοί της γλώσσας. Δεν μπορούμε να σκεφτούμε ό,τι είναι έξω από τη γλώσσα. Η ορολογία και η αναντιστοιχία των όρων. Η γλωσσική παράδοση κάθε επιστήμης. Υφολογία.



6. Οι μορφές αναπαράστασης της ιστορίας

- Η υλική μορφή. Το βιβλίο, το άρθρο.
- Πρακτικές: Συνέδρια, βιβλιοκρισίες, ιστορικά περιοδικά.
- Η έννοια της ιστορικής κοινότητας.
- Η δυνατότητα επαληθευσιμότητας και οι υποσημειώσεις-παραπομπές.
- Η κάθετη επικοινωνία (ο ιστορικός και οι πηγές) και η οριζόντια επικοινωνία (η συζήτηση ανάμεσα στους ιστορικούς).
- Η εσωτερική μορφή. Αφήγηση ή ανάλυση; Η θέση του υποκειμένου στο κείμενο της ιστορίας.



Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη εδώ. <http://eclass.uoa.gr/courses/ARCH240>



Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών 2014. Κώστας Γαγανάκης. «Μάθημα: ΙΙ29 Θεωρία της Ιστορίας. Ενότητα: Πληροφορία και ερμηνεία». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ARCH9>



Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».



[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.



Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.



Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες



Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Πίνακες

